

Lluís Nansen Salas

ZEN
MEDITERRANI
El despertar universal

V I E N A

EDICIONS

El despertar universal

En moltes tradicions espirituals s'empra la paraula *il·luminació* per designar el despertar de la via espiritual. L'asceta, el sant, l'arhat, transcendeixen la consciència de l'ego, i habiten sense esforç més enllà de la consciència personal, en la consciència no dual, entesa com el contacte amb la divinitat, amb la naturalesa original. Cada religió o tradició espiritual fa servir els seus propis termes, i la descripció que en fan els seus sants, ascetes i arhats difereix també lleugerament. Des de l'ecumenisme més obert, podríem afirmar que, amb diferents llenguatges, totes les religions i vies espirituals apunten al mateix, a transcendir l'ego, si entenem aquest transcendir l'ego com una comunió amb Déu, una fusió amb l'Univers, o ser un amb tots els éssers. Però, i aquí cal fer un incís fonamental, que aparentment apunten al mateix no vol dir que condueixin al mateix. En una via espiritual, el mètode, la manera, el com arribar-hi, és més important que el destí. O millor dit, al final descobrim que la via mateixa és el destí.

Per tant, el cafè per a tots en la via espiritual afavoreix només les vies menys exigents, i no fa cap favor a ningú. A vegades, he sentit a dir que una via exigent està mancada de compassió envers aquells que no la poden practicar. Però això no és més que una argúcia per defensar la via fàcil i l'auto-complaença. La via del Zen és una via que ens exigeix donar el màxim de nosaltres mateixos, i això no exclou ningú. Cap discapacitat física o mental no ens impedeix donar el màxim de nosaltres mateixos. Ningú no en queda exclòs. Només els que no estan disposats a donar-se totalment s'exclouen a si mateixos, però són ells els que s'exclouen. La via del Zen no exclou ningú. En canvi, el que sí que seria una falta de compassió és no ensenyar la via del Zen en tota la seva amplitud als autèntics buscadors, que estan disposats a lliurar-se totalment.

Com dèiem, totes les tradicions manifesten un propòsit molt semblant, i usen diferents llenguatges: transcendir el jo per assolir la vacuïtat, la totalitat més enllà del jo, fer-se íntim amb Déu, amb la naturalesa de tots els éssers... Les diferents religions i vies espirituals comparteixen un propòsit semblant, però cadascuna té els seus propis mètodes, mètodes diferents. I això és el que fa que no condueixin necessàriament al mateix. No es tracta d'obrir un debat entre els diferents camins espirituals, perquè caldrien milers de pàgines. Quedem-nos tan sols amb el fet que la veritable diferència rau en el mètode. Això ens alerta per a no deixar-nos seduir fàcilment pels propòsits, perquè si fa no fa, totes les religions tenen un propòsit semblant. Assegurem-nos, però, que hi ha un mètode, que el mètode funciona, i que el mètode ens és transmès, per poder aplicar-lo nosaltres mateixos.

Trobarem moltes religions que ens expliquen la vida i miracles del profeta, però no ens expliquen com arribar a ser com ell. La majoria donen unes instruccions mínimes perquè ens portem bé, ens penedim del mal que fem, i perdonem els altres. L'ètica està bé, és implícita a tota via espiritual. Però si algú vol il·luminar-se com el profeta, què ha de fer per ser com ell? Quin mètode ha de seguir per arribar-hi? Moltes vies espirituals no ensenyen aquest mètode als seus seguidors, algunes perquè ho reserven només per a una elit, i d'altres senzillament perquè no hi ha tal mètode. El profeta es va il·luminar, però ningú sap com s'ho va fer. En aquest cas, sembla que els seus seguidors no tenen més opció que la fe cega, posar-se en mans del guru o el ministre espiritual, perquè facin d'intermediaris entre ells i la divinitat. Sembla que nosaltres, els pobres mortals, no puguem parlar amb Déu directament. I per què no? Per què algunes vies espirituals han d'estar reservades a unes minories, a un gènere, a una classe, a una casta, o a unes elits? Per què no poden estar a l'abast de tothom?

En els darrers segles, un dels indicadors més significatius del desenvolupament social ha estat l'assoliment de drets universals, com el sufragi universal, el dret al treball, a l'habitatge, a una sanitat pública, el dret a l'educació, etc. Els drets humans universals han marcat les veritables fites del desenvolupament de la civilització humana, molt més que la tecnificació. Alguns pensadors destacats de la postmodernitat, com Ken Wilber, vaticinen un avanç en el desenvolupament de la consciència espiritual de la humanitat. Wilber segueix la línia de pensament de Jean Gebser, per a qui la humanitat històricament ha anat avançant en el camí espiritual, a partir d'estadis de consciència, o visions espirituals. Els estadis anteriors evolucionen

des d'una visió arcaica fins a una visió racional, passant per unes etapes de visions màgiques i mítiques, que es corresponen amb períodes històrics de la humanitat. És molt possible, com diu Wilber, que actualment estiguem iniciant una nova etapa, més enllà de la consciència racional convencional. La consciència racional, si bé ens ha facilitat molt la vida, no és sinònim de felicitat, sinó més aviat al contrari, perquè sovint ens fa caure en l'ansietat i el desesper.

Ara sembla que arribem al moment de la visió integral, una visió que integra totes les anteriors, de manera que la consciència flueix, i utilitza lliurement tots els patrons anteriors, sense quedar-se fixada en cap d'ells. Aquesta consciència es correspon perfectament amb el que descriu el mestre Eno: la ment desperta és la que no es queda en res. És la ment de zazen. Ara només falta que a aquesta consciència integral hi pugui arribar el màxim nombre de persones. Quan la majoria de persones assoleixi la visió integral, podrem dir que la humanitat ha fet un pas endavant en l'espiritualitat. I per això cal, com dèiem, que els mètodes estiguin a l'abast de tothom, que la il·luminació es converteixi en un dret universal. El dret a la il·luminació universal s'aconsegueix quan tots els que tenen accés a un mètode universal, com és el cas del zazen, fan la meditació assegurada que desperta la ment. Compartir aquest mètode amb els altres és la nostra aportació individual que, sumada a la d'altres, condueix indefectiblement cap a la revolució espiritual.